

פרק 3: תעופה וחברות תעופה

בשנת 2016 המשיכה להתעצם השפעת התחרות בין חברות התעופה בעולם, בעקבות כל אלה:

- מדיניות השמיים הפתוחים שאימצה ממשלת ישראל – המאפשרת כניסת חברות תעופה נוספות (שכר וסדירות).
- מענקי משרד התיירות - בחודש אפריל, 2016, הוציא משרד התיירות נוהל שמטרתו לתמרץ חברות תעופה לפתוח קווי תעופה חדשים לישראל, מיעדים שמהם עדיין אין קווים ישירים לארץ. לפי הנוהל האמור, חברת תעופה שתפתח קו ישיר לישראל, תהיה זכאית לקבל מענקי עידוד ותקציבי שיווק בגובה של מאות אלפי שקלים;
- פיתוח נמל תעופה "רמון" - בראשית שנת 2017, הנחה שר התחבורה את רשות שדות התעופה לפתח עשרות קווי תעופה חדשים בנמל התעופה שצפוי להיפתח לפעילות בתמנע בסוף שנת 2017 או בראשית שנת 2018;
- מכירה ישירה - חברות התעופה מגבירות את מאמצי המכירה הישירה בכל ערוצי המדיה תוך השקעת משאבים הולכים וגדלים בפרסום ושיווק המכירה הישירה.

ביטול עמלות הבסיס

לעניין זה ראה דו"ח מצב על ההליכים המשפטיים כנגד חברות התעופה שביטלו את עמלות הבסיס, פרק 1 - חקיקה, תקינה ופסיקה, עמ' 13.

הטלת קנס בסך 8 ליש"ט על ידי קבוצת IAG על הזמנות באמצעות מערכת ה-GDS

בחודש מאי, 2017, הודיעה קבוצת IAG, הכוללת את חברות התעופה האחיות בריטיש איירווייס, איבריה, וואלינג ואייר לינגוס, כי החל מיום 1.11.2017, יוטל קנס בסך 8 ליש"ט על כל סוכן שיזמין כרטיסי טיסה של הקבוצה באמצעות ה-GDS.

ביום 19 ביוני, 2017, פרסמו ECTAA – המאגדת התאחדויות משרדי נסיעות ברחבי אירופה, ETTSA האיגוד הטכנולוגי האירופאי לשירותי תיירות, GBTA האיגוד הגלובלי העסקי לתיירות וגופים בינלאומיים נוספים מכתב גלוי בשם חבריהם לנציבות התחבורה האירופאית, בו הם מתריעים על המאמצים שמבצעות חברות התעופה להגביל את השקיפות של מערכות ההפצה, מהלך שהחלה בו קבוצת לופטהנזה לפני כשנתיים ואשר אליו הצטרפה קבוצת IAG לאחרונה. הכותבים מדגישים כי פנייה בעניין לופטהנזה נדונה מזה שנתיים על ידי הנציבות האירופית ללא הכרעה. מהלך זה של קבוצת לופטהנזה ו-IAG, מפלה את הלקוחות ואת סוכני הנסיעות ומייצר, הלכה למעשה, חוסר שקיפות מחירים במערכות ההפצה הישירות (של חברות התעופה) לעומת מערכות ה-GDS. ככל שמספר חברות התעופה שיצטרפו למהלך של קבוצת לופטהנזה ו IAG יגדל, כך יהא קשה יותר לשמר את העצמאות והנייטרליות של ערוצי ההפצה שכן מאפשרים ללקוחות ולסוכנים להשוות בצורה אובייקטיבית בין חברות התעופה. למעשה, האסטרטגיה המאומצת על ידי חברות התעופה הגדולות גורמת להפחתת התחרות בדרך מתוחכמת במקום באמצעים של תחרות קלאסית על מחיר, איכות ושירות.

הכותבים מציינים כי לרשות הנציבות האירופית עומדים כלים רגולטוריים שנוסחו בעבר בדיוק לשם יצירת שקיפות ונייטרליות של מערכות ההפצה בהצגת המחירים המוצעים על ידי חברות התעופה ולשם מניעת מצבים בהם חברות תעופה גדולות משתמשות במערכות הפצה באופן שאינו תחרותי ובניגוד לחוק. לשם כך, ביקשו הגופים הנ"ל, כי הנציבות האירופאית תקפיד הקפדה יתירה באכיפת התקנות הקיימות, המחייבות, בין היתר, שקיפות מחירים תחרותיות על הלקוח ומתן אפשרות בחירה ללקוח.

ההתאחדות עוקבת אחר ההתפתחויות בעולם ותשקול עמדתה בהתאם.

חסימת משרדי נסיעות במערכות ה-GDS

בחודש יולי, 2016, חסמה חברת התעופה בריטיש איירווייס ("בריטיש") את גישתם של חמישה משרדי נסיעות לכרטיסי טיסה של עשרות חברות תעופה עמם היא קשורה בהסכמי Code Share ובהסכמי אינטרליין. זאת, מכיוון שאותם משרדים סירבו לחתום לה על התחייבות לעבוד עמה ללא תמורה. ביום 9 באוגוסט, 2016 ניתן צו מניעה זמני האוסר על בריטיש לחסום את משרדי הנסיעות כאמור, אך ביום 23 בדצמבר, 2016, הוסר הצו ומאז ועד כתיבת שורות אלה, נשארת החסימה על כנה. הצדדים להליך המשפטי – חמשת משרדי הנסיעות מצד אחד וחברת התעופה בריטיש ושלוש חברות ההזמה (GDS) מהצד השני, הופנו לגישור. ככל שהגישור לא יצלח, ישיבת קדם משפט בתיק קבועה ליום 26 באוקטובר, 2017.

בהקשר זה, ביום 15 בספטמבר, 2016, החלה חברת התעופה הלאומית של ספרד, איבריה איירליינס ("איבריה"), מקבוצת IAG המחזיקה גם בבריטיש, להודיע, לעשרות סוכני נסיעות שהם צד לתביעה נגדה בקשר עם ביטול הגמול למשרדי הנסיעות, כי בכוונתה לחסום מהמערכות הממוחשבות כל משרד נסיעות שלא ימציא לה הודעה בכתב כי הוא מוותר על זכותו לגמול ממנה. ב"כ ההתאחדות ומשרדי הנסיעות הגישו לבית המשפט בקשה למניעת חסימה זו ביום 29 במאי, 2017. בעקבות הסכמה דיונית בין הצדדים לפנות להליך של גישור, נמחקה הבקשה ביום 7 ביוני, 2017. ככל שהגישור לא יצלח, עשויה איבריה לשלוח למשרדי הנסיעות הודעות ניתוק דומות. ככל שהגישור לא יצלח, ישיבת קדם משפט בתיק קבועה ליום 18 בספטמבר, 2017.

לפירוט נוסף בעניין זה ראה פרק 1 - חקיקה, תקינה ופסיקה, עמ' 13.

צו הקפאת הליכים זמני לחברת אליטליה

בחודש מאי, 2017, פסק בית המשפט באיטליה כי אליטליה חדלת פירעון וניתן לה צו הקפאת הליכים זמני באיטליה.

עוד באותו חודש, הוציאה יאט"א הודעה לכלל חבריה (חברות תעופה וסוכנים מורשים) כי הגיעה עם אליטליה להסדר במסגרתו הפקידה אליטליה תשלום בטחון כערובה לקיום התחייבויותיה. נכון למועד כתיבת שורות אלה, פועלת החברה כרגיל באמצעות מסלקת ה-BSP.

בחודש יוני, 2017, נפסק צו הקפאת הליכים זמני לחברת התעופה אליטליה גם בישראל עד יום 19 ביולי 2017 ומונה לה נאמן זמני בהקפאת הליכים. ביום 19.07.17 הוארך צו זה בחודשיים נוספים. ההתאחדות מנהלת שיח עם הנהלת אליטליה לקבלת עדכונים אודות מצבה.

חופש ותעופה בע"מ

בחודש יוני, 2017, הודיעה חברת חופש ותעופה בע"מ, למשרדי הנסיעות על הפסקת פעילותה. החברה מכרה למשרדי נסיעות וליחידים חבילות נופש וטיסות שגר.

התאחדות משרדי הנסיעות ויועצי התיירות בישראל הודיעה כי תסייע ללקוחות חבריה למצוא חלופות לטיולים שרכשו ותסייע למשרדים לקבל החזר כספי עבור הלקוחות שלא נמצאה להם חלופת טיול.

רכישת חברת ישראיר על ידי חברת סאנדור

ביום 2 ביולי, 2017, פורסם בעיתונות כי הדירקטוריונים של חברות התעופה ישראיר ואן דור (בבעלות אל-על), אישרו מיזוג בין החברות. וכי הסכם מחייב צפוי להיחתם בתוך ימים אחדים.

לפי הדיווחים בעיתונות, במסגרת העסקה, תעביר אי.די.בי את מלוא הבעלות על ישראיר לידי סאן דור. בתמורה, תקצה סאן דור 25% ממניותיה לאי.די.בי ואל-על תחזיק ב-75% הנותרים.

השלמת העסקה מותנית בקבלת היתר למיזוג מהממונה על ההגבלים העסקיים.

במישור התפעולי, השלמת העסקה, מתוכננת לסוף דצמבר 2017, אולם לפי הדיווחים בעיתונות ייתכן שמועד זה יוארך והעסקה תושלם עד סוף יוני 2018.

מדיניות שמיים פתוחים

במסגרת מדיניות השמיים הפתוחים, התווספו בתקופת דו"ח זה (ינואר 2016 עד יולי 2017) חברות תעופה וקווי תעופה רבים (לפי סדר כרונולוגי):

יעד/ים	חברת תעופה
בייג'ין, שבירת המונופול של אל על, וקו נוסף לשנחאי (סין)	היינאן איירליינס
לרנקה (קפריסין)	טוס איירווייז
אתונה (יוון), לובלין (פולין), וטימישוארה וקראיובה (רומניה), קושיצה (סלובקיה), לונדון	וויזאיר
מינכן	טראנסאוויה
הונג קונג	קתאי פסיפיק
פאפוס (קפריסין)	ריינאיר
מוסקבה, סוצ'י	אורל איירליינס
פריז	XL איירווייז
אתונה	אליטליה
מונטריאול	אייר טראנסט
מונטריאול	אייר קנדה
קרלובי וארי (צ'כיה)	טראוול סרוויס
ניס (צרפת)	אייר פראנס

כמו כן צפויים להתווסף בחודשים הקרובים:

איסלנד	וואו אייר
ונציה ונאפולי (איטליה)	איזי ג'ט
באדן באדן (גרמניה), גדנסק וקרקוב (פולין), ברגמו מילנו ונאפולי (איטליה)	ריינאיר
נירנברג (גרמניה)	גרמניה איירליינס